

Рад установа културе у ванредним ситуацијама изазваним поплавама – на примеру Библиотеке „Влада Аксентијевић” у Обреновцу

Ивана Јаношевић
Библиотеке „Влада Аксентијевић”, Обреновац
ivana.janosevic@bibliotekaobrenovac.org

Сажетак

Поплаве које су у мају 2014. године тешко погодиле Србију, нанеле су велике штете и недаће културној баштини и установама културе. Библиотека „Влада Аксентијевић” у Обреновцу у њима је тешко оштећена. У периоду који је наступио после тога, стекла је нежељено, али драгоцено искуство о томе како се изборити са оваквим ситуацијама. Аутор даје податке о размерама штете, наводећи званичне податке државних органа. У раду се разматрају законска регулатива и активности надлежних органа и институција које се односе на заштиту културног наслеђа за време трајања елементарних непогода и по њиховом завршетку.

Кључне речи:

Библиотека „Влада Аксентијевић”, Обреновац, елементарне непогоде, поплаве, заштита, књижни фонд, установе, култура, законска регулатива

Увод

Због обилних падавина и јаког циклона којим је био захваћен цео регион Балканског полуострва, дошло је до изливања река и великих поплава у мају 2014. године. Природна катастрофа ових размера третира се као елементарна непогода. Најразорније штете и губици који су том приликом начињени настали су на територијама Републике Српске и Србије, и то: у секторима производње (пољопривреда, трговина, рударство и енергетика), инфраструктуре (саобраћај, комуникације, водоснабдевање), као и у социјалном сектору (станованост, образовање, здравство). Елементарне непогоде су угрозиле и културно наслеђе. Размере штете евидентиране су на објектима, установама и њиховим фондовима. Од 25 општина које су биле директно изложене поплавама у Србији, у 16 је утврђена штета у области културе. Најтеже погођене општине су Ваљево и Обреновац, средње погођене су Крупањ, Параћин, Смедеревска Паланка, Свилајнац и Крагујевац, док је незнатна штета констатована у Чачку, Краљеву, Јагодини, Лазаревцу,

Лозници, Шапцу, Шиду, Трстенику и Бајиној Башти. У вези са археолошким налазиштем Винча, које се налази у општини Гроцка, изражена је велика забринутост, те је, на основу тога, и ова општина додата списку. Подаци о размерама штете наведени су у „Извештају о процени потреба за опоравак и обнову поплавлених подручја”¹.

Анализа сектора културе вршена је за пет поткатегија:

- 1) баштина која се састоји од грађевина, заштићени урбани делови и споменици културе,
- 2) природна баштина,
- 3) нематеријална културна баштина,
- 4) места где се чува културна баштина и музеји
- 5) културни центри.

¹ „Извештај о процени потреба за опоравак и обнову поплавлених подручја”, <http://www.obnova.gov.rs/doc/Izvestaj%20o%20proceni%20potreba%20za%20oporavak%20i%20obnovu%20posledica%20poplava.pdf> (преузето 20. 10. 2014). Извештај је сачињен у периоду од 10. јуна до 10. јула 2014. године по званичној методологији за процену потреба Европске уније, Уједињених нација и Светске банке. Извештај су сачиниле мешовите радне групе ресорних министарстава Владе РС и експертских тимова међународних организација којима је координисала Канцеларија за помоћ и обнову поплавлених подручја.

Општина	КУЛТУРНА ДОБРА			ИНФРАСТРУКТУРА У ЗАЈЕДНИЦИ			УКУПНО
	Баштина која се састоји од грађевина	Нематеријална баштина	Укупна културна добра	Места где се чувају културна добра	Културни центри	Укупно инфраструктура у заједници	
Обреновац	6	0	6	2	2	4	10
Параћин	3	0	3	0	1	1	4
Уб	0	0	0	0	0	0	0
Чачак	0	0	0	1	0	1	1
Крупањ	3	0	3	0	1	1	4
Шабац	2	0	2	0	0	0	2
Мали Зворник	0	0	0	0	0	0	0
Велика Плана	0	0	0	0	0	0	0
Лозница	0	0	0	0	1	1	1
Трстеник	0	0	0	0	1	1	1
Јагодина	1	0	1	0	0	0	1
Шид	0	0	0	0	0	0	0
Ваљево	9	1	10	1	1	2	12
Осечина	0	0	0	0	0	0	0
Варварин	0	0	0	0	0	0	0
Коцељева	0	0	0	0	0	0	0
Косјерић	0	0	0	0	0	0	0
Крагујевац	1	0	1	1	1	2	3
Краљево	0	0	0	0	0	0	0
См. Паланка	1	1	2	1	1	2	4
Свилајнац	4	0	4	0	0	0	4
Љубовија	0	0	0	0	0	0	0
Лазаревац	0	0	0	0	1	1	1
Бајина Башта	0	0	0	0	0	0	0
Гроцка	1	0	1	0	0	0	1
УКУПНО	31	2	34	6	10	16	50

Табела 1. Забележене штете од поплава (по општини и по категорији културних добара). Последице по инфраструктуру и материјална добра.

Већина забележених последица (70%) односи се на културна добра, и то: 31 на грађевине, 4 се односе на природну баштину, 2 на нематеријалну баштину, 6 на места где се чува баштина и 10 на културне центре.

Број становника који је директно или посредно био погођен последицама поплаве, у погледу културе, баштине и заједничке инфраструктуре и услуга, износи 1.241.218. Према „Извештају”, процена укупних потреба за санацију и обнову износи 1,345 милијарди евра. Влада Републике Србије

је „Извештај” усвојила 15. јула 2014. и дан касније представила на донаторској конференцији у Бриселу, на којој је за отклањање последица поплава у Србији укупно додељено 995,2 милиона евра.

Трошак реактивирања и обнове културних активности је процењен на 6,4 милиона динара. Захтеви за реконструкцију износе 141,2 милиона динара и укључују поправке на угроженим објектима материјалног наслеђа, обнављање, рестаурацију оштећених објеката баштине, као и план рехабилитације за културно наслеђе.

Мере заштите угроженог културног наслеђа током трајања ванредне ситуације

Поступајући у складу са „Одлуком о проглашењу ванредне ситуације на територији Републике Србије“², од 16. маја 2014, због настале поплаве, министар културе и информисања наложио је централним установама за заштиту непокретног културног наслеђа, уметничко-историјских дела, архивске и филмске грађе и старе и ретке библиотеке грађе (Републички завод за заштиту споменика културе, Народни музеј у Београду, Архив Србије, Народна библиотека Србије, Југословенска кинотека) да све активности усмере на заштиту културног наслеђа од поплава³. Тако су успостављена стална дежурства стручних екипа и утврђен је режим излазака на терен, искључиво у циљу примене мера заштите културног наслеђа од поплава, а у складу са проценом приоритета на основу анализе стања угрожености⁴. Републички завод за заштиту споменика културе морао је бити у сталној координацији са Сектором за ванредне ситуације Министарства унутрашњих послова и извештавати Министарство културе на свака два сата, односно, у зависности од развоја ситуације⁵.

Према подацима Републичког завода за заштиту споменика културе, у Србији је у периоду од 15. маја до 22. маја 2014. године укупно 39 културних добара угрожено елементарним непогодама⁶. Међу њима је велики број археолошких локалитета, верских и културно-историјских објеката и просторних целина, као и две библиотеке.

Зграда Ресавске библиотеке у Свилајнцу, која је споменик културе и културно добро, поплавена је у подрумским просторијама (ниво воде је био 1,8 m). Целокупан књижни фонд библиотеке, смештен у приземљу објекта, био је угрожен

влажом. Централни објекат Библиотеке „Влада Аксентијевић“ у Обреновцу налази се у Чесном дому породице Михаиловић. Овај објекат ужива статус културног добра од великог значаја и споменик је културе. Подрумске просторије су биле потпуно поплаване, а ниво воде у приземљу је био 1 m. Поред оштећења на згради, уништен је део књижног фонда Позајмног и део Научног одељења⁷.

Законска регулатива и рад установа културе у ванредној ситуацији

Изнети подаци су званични, преузети из јавно доступних извора. Међутим, сва подручја која су била захваћена поплавом била су суочена са бројним и разноврсним проблемима које је требало хитно решавати. „Закон о ванредној ситуацији“ (Сл. гласник РС бр. 111/2009, 92/2011 и 93/2012⁸) предвиђа очување културно-историјских, материјалних и других добара као битних за опстанак (чл. 92). Планирање, организовање и спровођење заштите и спасавање ових добара обавеза је надлежних државних органа, органа локалне самоуправе, установа и других органа.

Осим овог закона у примени је и „Национална стратегија заштите и спасавања у ванредним ситуацијама“ (Службени гласник РС број 86 од 18. новембра 2011)⁹. Законски оквир заштите, спасавања, ублажавања и отклањања последица поплаве предочен је законским коментаром „Реаговање у ванредним ситуацијама изазваним катастрофалним поплавама“¹⁰. Као део мера цивилне заштите, овим законским коментаром предвиђене су све радње којима се стварају услови за нормалан живот и рад у угроженом подручју (прикупљање података, процену и утврђивање висине настале штете, организовање прикупљања и расподеле помоћи и друге мере којима се ублажавају или отклањају непосредне последице од елементарних непогода). У истом извору наведено је: „У заштити и спасавању

² „Одлука о проглашењу ванредне ситуације на територији Републике Србије“, Службени гласник РС бр. 52/2014.

³ „Извештај о елементарној непогоди – поплави која је задесила Републику Србију и мерама које су предузете ради спасавања становништва и одбране угрожених места од поплава“, 92–93, http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/lat/pdf/akta_procedura/2014/2220-14Lat.pdf (преузето 20. 10. 2014).

⁴ Министарство културе и информисања Републике Србије, <http://www.kultura.gov.rs/lat/aktuelnosti/mere-zastite-kulturnog-nasledja> (преузето 20. 10. 2014).

⁵ Исто.

⁶ „Извештај о елементарној непогоди – поплави која је задесила Републику Србију и мерама које су предузете ради спасавања становништва и одбране угрожених места од поплава“, 311–319,

⁷ http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/lat/pdf/akta_procedura/2014/2220-14Lat.pdf (преузето 20. 10. 2014).

⁷ Исто.

⁸ „Закон о ванредној ситуацији“, <http://prezentacije.mup.gov.rs/svs/HTML/Zakon%20o%20VS.pdf> (преузето 15. 9. 2014).

⁹ „Национална стратегија заштите и спасавања у ванредним ситуацијама“, <http://prezentacije.mup.gov.rs/svs/HTML/Nacionalna%20strategija%20zastite%20i%20spasavanja%20u%20VS.pdf> (преузето 15. 9. 2014).

¹⁰ „Реаговање у ванредним ситуацијама изазваним катастрофалним поплавама“, http://www.paragraf.rs/dnevne-vesti/280514/reagovanje_u_vanrednim_situacijama_izazvanim_katastrofalnim_poplavama.pdf (преузето 15. 9. 2014).

људи, материјалних и културних добара и животне средине од поплава учествују: органи и организације надлежни за водопривреду, надлежна служба и друге организационе јединице Министарства, јединице цивилне заштите, овлашћена и оспособљена правна лица и друге оспособљене организације, грађани и други субјекти чија је имовина угрожена поплавом, а по потреби и Војска Србије¹¹.

Постојећа законска регулатива, иако обимна, не препознаје у довољној мери област културе и не прецизира начин функционисања установа културе угрожених елементарним непогодама, поступак у вези са утврђивањем штете, заштитом њихових фондова и добара и др. Оне институције које су биле директно угрожене поплавом (и морале су да буду упознате са законском регулативом) биле су суочене с нејасно дефинисаним надлежностима, обавезама и начинима функционисања, како самих установа, тако и других релевантних служби.

Захваћене елементарном непогодом и њеним последицама, угрожене установе културе морале су да реагују што хитније (како би се оно што је трајно уништено уклонило, а спасло оно што је делимично било изложено, или остало ван домашаја поплаве), а на начин који је адекватан, безбедан и сигуран. Треба ло је слати дневне извештаје надлежним органима, утврдити безбедност објеката, имати редовну комуникацију са оснивачима, стручним службама, запосленима, успоставити бар основни режим рада. Од нарочите важности је било организовати, припремити и извести рашчишћавање свега уништеног (уз евидентирање настале штете) и уклонити и заштитити сачувано како би могло и надаље да се користити. Било је неопходно утврдити размере штете на објектима, фондовима, имовини. Тек по добијању тачних података било је могуће приступити надокнађивању штете на прави начин. Доћи до поузданог донатора био је само један од приоритетних задатака¹².

У условима када није било ни струје ни воде, када је комуникација била отежана или у прекиду, то није био нимало лак задатак и захтевао је изузетну пожртвованост, посвећеност, па и сналажљивост. Платни промет је био у прекиду и, иако плаћање редовних рачуна свакако није био приоритет, било је важно запосленима, који су евакуисани из поплавленог града, исплатити зараде.

¹¹ Исто, 8.

¹² Донације не морају бити новчане, чак је и препоручљиво да пре буду у опреми, роби или услугама.

Прелиминарне процене размере штете у Библиотеци у Обреновцу

Библиотека „Влада Аксентијевић“, Обреновац поплавом је била угрожена двоструко: као установа културе и као културно добро, будући да централни објекат Библиотеке ужива статус споменика културе и културног добра од великог значаја¹³. Ово здање, Чесни дом породице Михаиловић, потиче из прве половине 19. века. Најстарији је објекат који постоји сачуван у Обреновцу и налази се под заштитом Завода за заштиту споменика културе Града Београда. Многоструке и неоспорне вредности објекта, као функционалног, конструктивног и естетског достигнућа нашег народног неимарства, чине га једним од највреднијих споменика на подручју Града Београда¹⁴. Библиотека, као једина установа културе у општини, своју делатност обавља у још четири огранка.

У централном објекту Библиотеке поплавом су потпуно биле захваћене подрумске просторије у којима се, између осталог, налазила службена архива трајног карактера. Просторије у приземљу (позајмно и део научног одељења, канцеларија рачуноводства), биле су поплављене до нивоа воде од једног метра. Потпуно је уништено 14.010 књига, компјутерска и биротехничка опрема, намештај. Оштећени су и улазна капија, зидана ограда у дворишту и службена возила. У Огранку „Павле Б. Николић“ уништен је целокупан књижни фонд од 8.028 књига, библиотечки и канцеларијски намештај и опрема. Оштећени су и зидови, столарија, излози. Огранак у Ројковцу неповратно је остао без 2.476 књига. Дакле, од целокупног књижног фонда Библиотеке, који је чинило готово 91.248 књига, у поплави је уништено укупно 25.514 јединица, као и око 600 метара библиотечких полица.

У марту 2014. године, у Библиотеци је извршен стручни надзор матичне службе, тј. Одељења за развој библиотечке делатности Библиотеке града Београда. На основу извештаја у којем су наведени сви подаци о стању и величини књижног фонда, опреме и намештаја могли смо да утврдимо прелиминарне размере штете. За такву процену помогли

¹³ „Решење Завода за заштиту споменика културе града Београда бр. 268/3 од 25. 02. 1970. Културно добро од великог значаја, Одлука о утврђивању“, *Службени гласник СРС* бр. 14/79.

¹⁴ Више о Чесном дому породице Михаиловић: Завод за заштиту споменика културе града Београда, <http://beogradskonasledje.rs/kd/zavod/obrenovac/cesni-dom-porodice-mihailovic.html> (преузето 15. 9. 2014).

су и подаци из пописних листа инвентара и подаци из базе података о књижном фонду.

Прве праве размере штете уочене су приликом обиласка свих објеката по повлачењу воде. Прилазни пасаж централне зграде Библиотеке био је засут муљем, а подрумске просторије још увек потопљене. Врата просторија у приземљу, где је смештен позајмни и део научног фонда, била су блокирана полицама и књигама које су са доњих делова полица пале, и биле прекривене муљем услед продора водене стихије. На спрату централног објекта налазио се већи део фонда Научног и комплетан фонд Завичајног одељења, као и фонд Одељења периодике који су остали ван домашаја поплаве.

Процена штете стручних служби по завршетку елементарне непогоде

О конкретним и прецизнијим проценама могло се размишљати тек пошто је констатовано да је објекат безбедан и да се у њему може боравити. Такву процену морају да врше одређене стручне службе. У случају обреновачке Библиотеке то су били инспектори Градске грађевинске инспекције Београда и Грађевинске инспекције Градске општине Обреновац. Утврђено је да је објекат безбедан и да се у њему може вршити рашчишћавање. Захваљујући несебичном ангажовању запослених, волонтера, ватрогасаца и војске, то је брзо обављено; изнето је све што је било оштећено, испумпана је вода из подрумских просторија, а део књижног фонда који се могао спасти је пописан, спакован и одвезен на третман стерилизације. Ови спискови касније су коришћени током вршења ревизије, ради упоређивања података из књига инвентара.

Степен угрожености књижног фонда утврдили су стручни тимови Народне библиотеке Србије и Библиотеке града Београда. Из просторија у приземљу извршено је узорковање и микробиолошка анализа. У „Извештају о стању библиотечке грађе Библиотеке“ констатовано је да присутна висока влажност, што погодује развоју микроорганизама. Књиге натопљене водом гуверирани су и нису се могле спасти. За књиге са горњих полица предложена је масовна стерилизација у комори са етиленоксидом у Институту за биоциде у Београду. По извршеном третману, књиге су депоноване у огранку Библиотеке „Милутин Бојић“ у Овчи. Сервер за базу података о књижном фонду и циркулисању такође је уклоњен из зграде.

Централни објект Библиотеке обишли су и представници Градског и Републичког завода за заштиту споменика, Народне библиотеке Србије, Библиотеке града Београда, Архива Београда и општинске Комисије за евидентирање штете на јавним објектима. Завод за заштиту споменика културе града Београда, као надлежна установа за овај објект, предложио је мере за санацију, на основу којих ће се радити пројекат. Са оснивачем, Градским секретаријатом за културу, иако није било струје, ни интернета, а телефони нису радили, одржавали смо редовну комуникацију. Оснивач нам је пружио неопходну помоћ у решавању свих текућих проблема (обезбеђивање заштитне опреме за послове рашчишћавања, организовање превоза књига на стерилизацију и друго). Огранак „Павле Б. Николић“ је било могуће једино рашчистити, потом дезинфиковати и оставити да се зидови суше. Из Огранка у Ројковцу измештене су оштећене књиге.

Посебна прича везана је за осигурање. Осигуравајућа друштва углавном неће надокнадити штету изазвану поплавом коју евидентирају као бујицу. Приликом планирања степена и обима осигурања треба на то обратити пажњу. Надокнада штете једино се може рачунати за службена возила која имају „Каско осигурање“.

Најважнија процена штете се односила на централни објект Библиотеке. Инжењерска комора Србије је о резултатима вишедневног утврђивања настале штете доставила елаборат (наративни и финансијски) без кога се није могло приступити озбиљном контакту са донаторима. Сви који су нам се јављали очекивали су податке (не само прелиминарне или недовољно прецизне) о томе шта је потребно урадити и надокнадити како би се успоставио редован рад установе.

Чим су за то створени услови (по завршетку рашчишћавања поплавлених просторија и када је укључена струја) извршена је ванредна и потпуна ревизија књижног фонда у свим објектима који су били изложени поплави. Како су инвентарне књиге остале очуване, могле су се користити у ревизији као основно средство. База података о књижном фонду користила се као помоћно средство. Грађа која је била мокра, са листовима који су били слеplени, те се на њој није могао утврдити инвентарни број, предвиђена је за отпис по основу физичког оштећења. Грађа која је послата на стерилизацију евидентирана је као грађа која је нађена на месту.

Извршен је и ванредни попис инвентара како би се добили прецизни подаци о уништеном и неупотребљивом намештају и опреми. Утврђена су оштећења архивске грађе установе, о чему је обавештен надлежан Историјски архив Београда.

Рад Библиотеке „Влада Аксентијевић“ у Обреновцу по завршетку елементарне непогоде

Услови за редован рад Библиотеке стекли су се 9. јуна 2014. године, када је нормализовано снабдевање струјом, водом, телефоном и интернетом. Становници Обреновца који су били евакуисани вратили су се у свој град. Све се полако враћало у своје редовне токове. До потпуне нормализације живота у Обреновцу, ипак, требаће још времена. Колико, то нико не зна. Мање или више пострадали, суочени са оним што је поплава оставила за собом, становници су се посветили решавању егзистенцијалних проблема. Упркос томе, било је много оних који су Библиотеци враћали књиге које су се код њих налазиле на читању. Као утеха, бег од невеселе стварности, или као храна за душу, желели су да Библиотека почне са радом. Рад са корисницима је почео 12. јуна 2014. године. Корисници су поново имали могућност да позајмљују књиге, користе читаоницу, интернет и да посећују програмске садржаје. У току је годишња набавка књига, као и припрема грађе за дигиталну колекцију културне баштине Обреновца и околине, која ће бити доступна на интернету и презентована до краја године. Радови на адаптацији тоалета на спрату централног објекта су у завршној фази.

Обнова књижног фонда библиотеке у Обреновцу тече веома добро, захваљујући великом броју донатора (корисници, грађани, издавачи, библиотеке и др) и акцијама које су организоване за прикупљање књига. Уништена компјутерска опрема такође је замењена новом. Библиотечке полице ће

бити испоручене када се буду стекли услови за рад у поплавленим просторијама и огранцима. Почетак најобимнијих и најзахтевнијих радова на централном објекту Библиотеке очекује се у најскорије време, захваљујући донацији норвешке владе. Радови у потпуно уништеном Огранку „Павле Б. Николић“ су већ у току.

Показало се да је изузетно значајно прецизно дефинисање овлашћења, одговорности и надлежности у ванредним ситуацијама. Недавно је Скупштина града Београда донела одлуку о формирању радне групе која ће се тиме бавити на територији главног града, а у сарадњи са Сектором за ванредне ситуације¹⁵. У временском теснацу, у условима који нису погодни за несметан рад и функционисање установе, са законском регулативом која не пружа много конкретних и ефикасних решења, суочени са различитим проблемима – једино с чим се могло рачунати било је стрпљење, упорност, ослањање на сопствене снаге и помоћ свих оних који су били спремни да је пруже у том тренутку. Подршка је стизала са свих страна: од грађана, са друштвених мрежа, преко сајтова... Само они који су доживели поплаву ових размера могли су бити свесни озбиљности ситуације у којој се нашла обреновачка Библиотека. Ипак, спремност да се помогне, упуте речи охрабрења и покаже солидарност на делу, запосленима је много значила и зато је толику захвалност тешко изразити. Свака помоћ је била драгоценост. У ишчекивању времена када ће ова институција поново радити у пуном капацитету и у обновљеном здању Чесног дома породице Михаиловић, био је спроведен и конкурс за избор директора установе, али избегнута и озбиљна претња да би она могла бити интегрисана у мрежу Библиотеке града Београда и изгубити своју самосталност.

¹⁵ Одлука је донета са седнице Скупштине града Београда, 24. октобра 2014.

Литература:

1. Завод за заштиту споменика културе града Београда. <http://beogradskonasledje.rs/kd/zavod/obrenovac/cesni-dom-porodice-mihailovic.html> (преузето 15. 9. 2014).
2. „Закон о ванредној ситуацији“. <http://prezentacije.mup.gov.rs/svs/HTML/Zakon%20o%20VS.pdf> (преузето 15. 9. 2014).

3. „Извештај о елементарној непогоди – поплави која је задесила Републику Србију и мерама које су предузете ради спасавања становништва и одбране угрожених места од поплава“, 92–93. http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/lat/pdf/akta_procedura/2014/2220-14Lat.pdf (преузето 20. 10. 2014).
4. „Извештај о процени потреба за опоравак и обнову поплавлених подручја“. <http://www.obnova.gov.rs/doc/Izvestaj%20o%20proceni%20potreba%20za%20oporavak%20i%20obnovu%20posledica%20poplava.pdf> (преузето 20. 10. 2014).
5. Министарство културе и информисања Републике Србије. <http://www.kultura.gov.rs/lat/aktuelnosti/mere-zastite-kulturnog-nasledja> (преузето 20. 10. 2014).
6. „Национална стратегија заштите и спасавања у ванредним ситуацијама“. <http://prezentacije.mup.gov.rs/svs/HTML/Nacionalna%20strategija%20zastite%20i%20spasavanja%20u%20VS.pdf> (преузето 15. 9. 2014).
7. „Одлука о проглашењу ванредне ситуације на територији Републике Србије“. *Службени гласник РС* бр. 52/2014.
8. „Реаговање у ванредним ситуацијама изазваним катастрофалним поплавама“. http://www.paragraf.rs/dnevne-vesti/280514/reagovanje_u_vanrednim_situacijama_izazvanim_katastrofalnim_poplavama.pdf (преузето 15. 9. 2014).
9. „Решење Завода за заштиту споменика културе града Београда бр. 268/3 од 25. 02. 1970. Културно добро од великог значаја, Одлука о утврђивању“. *Службени гласник СРС* бр. 14/79.

Work of Cultural Institutions in Emergency Situations Caused by Floods in the Case of Vlada Aksentijević Library in Obrenovac

Summary

Twenty-five municipalities were directly exposed to the catastrophic floods that occurred in Serbia in May 2014. Sixteen of them suffered damage in the field of culture. According to the Republic Institute for Protection of Cultural Monuments, in the period from 15 May to 22 May 2014, a total of 39 cultural resources were threatened by natural disasters. Among them were numerous archaeological sites, religious, cultural and historic objects and spatial entities, as well as two public libraries, the Resava Library in Svilajnac and the Vlada Aksentijević Library in Obrenovac. Data on the extent of damage are listed in the Report on Needs Assessment for Recovery and Reconstruction of the Flooded Areas, made by the Government. In this report, the analysis of the cultural sector was carried out in five sub-categories: 1) heritage consisting of buildings, protected urban areas and cultural monuments (damage was identified on thirty-one buildings); 2) natural heritage (four objects were damaged); 3) intangible cultural heritage (two objects were damaged); 4) places where the cultural heritage is being stored and museums (six of them damaged); 5) cultural centers (ten of them damaged). The Vlada Aksentijević Library in Obrenovac was affected by the floods in two senses: as a cultural institution and as a cultural heritage, since its central building enjoys the status of a cultural monument and cultural property of great importance. In this building, basement rooms in which the permanent official archive has been kept were completely destroyed. Rooms on the ground floor (the Lending Department, part of the Scientific Department, the accounting office) were flooded with water one meter deep. A total of 14,010 books, computer and office equipment and furniture were completely destroyed. Entrance gate, fence in the backyard and official vehicle were also damaged. In the Pavle B. Nikolić Branch, the entire library holdings of 8,028 books, library and office furniture and equipment were irreparably damaged. Walls, woodwork, windows were ruined, too. The Rojkovac Branch irretrievably lost its 2,476 books. Thus, of the total library holdings containing nearly 91,248 books, the flood destroyed 25,514 units, as well as about 600 meters of library shelves.

In the period that followed, the library has gained an unwanted but valuable experience on how to deal with such situations. In this paper, the author provides information on the extent of damage, citing official data of the state authorities. Legislation and activities of competent authorities and institutions relating to the protection of cultural heritage during natural disasters and after them are also being considered. The legislative framework of procedures in emergency situations in Serbia is given in the Law on Emergency Situations, The National Strategy for Protection and Rescue in Emergency Situations and commentary on the law Reacting in Emergency Situations Caused by Catastrophic Floods. Existing legislation, although extensive, does not recognize sufficiently the area of culture and does not specify the way of functioning of cultural institutions endangered by natural disasters, protection of their funds and resources, the damage assessment procedure, etc.

Keywords:

Vlada Aksentijević Library, Obrenovac, natural disasters, floods, protection, library holdings, institutions, culture, legislation

Примљено: 11. октобра 2014.

Исправке рукописа: 19. октобра 2014.

Прихваћено за објављивање: 26. октобра 2014.